

آغاز لذت بخش

زهره ابدی، آموزگار پایه پنجم، دبستان دخترانه دوره دوم ناحیه ۲

امیدوارم در آینده‌ای نه‌چندان دور، درس پژوهی از اصول اصلی حرفه معلمی شود.

در ادامه نکاتی درباره درس پژوهی، با عنوان «نبايدهای درس پژوهی» بیان می‌کنم که چکیده تجربیات بنده در این چند سال است:

نبايدهای درس پژوهی

در درس پژوهی:

نباید در انتخاب مسئله و ارائه راه‌کار، تنها به دنبال موضوعات و شیوه‌های خاص باشیم؛ چراکه اغلب، موضوعات به‌ظاهر کم اهمیت و شیوه‌های به‌ظاهر ساده، می‌تواند تاثیر شگفتی بر یادگیری معلمان و دانش‌آموزان داشته باشد.

نباید وارد محدوده تجملات و صرف هزینه‌های زیاد برای ساخت وسایل مورد نیاز شویم؛ چراکه به‌طور حتم وسیله‌ای که امکان استفاده از آن برای هر قشری امکان‌پذیر باشد، کاربرد و ماندگاری بیشتری دارد.

نباید فراموش کنیم که اساس کار، «مشارکت و تعامل» است؛ نه «مخالفت و تکراری».

نباید افراد را به اجبار وارد تیم‌های درس پژوهی کرد؛ زیرا عدم همکاری، همراهی و حتی گاهی مخالفت این افراد در روند کار موجب کاهش کیفیت و لذت درس پژوهی برای سایر اعضای گروه شده و گاهی روند کار را بسیار کند و سخت می‌کند.

نباید آن را چیزی اضافه بر وظیفه معلمی خود قلمداد کرد؛ در غیر این صورت مدام از نداشتن فرصت برای انجام درس پژوهی صحبت می‌شود.

نباید هدفی به غیر از یادگیری بیشتر و مشارکتی خود و دانش‌آموزان مان داشته باشیم.

نباید منتظر بمانیم تا کسی پیدا شود که مسیر را برای مان هموار و زمانی را برای هم‌اندیشی مان فراهم کند.

نباید شیوه و روند صحیح کار را فراموش کنیم.

نباید پروژه‌ای را که به دلایل مختلف، در زمان لازم انجام نداده‌ایم؛ یک روزه، با چیدمان دانش‌آموزان و گرفتن چند عکس صوری، انجام شده قلمداد کنیم.

نباید بدون یادداشت‌برداری سر کلاس هم‌کارمان حاضر شویم و فقط ناظر باشیم و حتی در تدریس با معلم هم‌کاری نکنیم.

نباید اجازه دهیم که شیوه سهیم کردن دیگران در نتایج کارمان همراه با بزرگ و نمایش باشد و با این کار سعی کنیم تا کوتاهی خود و هم‌کاران مان در انجام صحیح درس پژوهی را در لابه‌لای ارائه‌های نمایشی کم‌رنگ کنیم.

نباید فراموش کنیم که درس پژوهی نتیجه‌ای جز یادگیری بیشتر معلمان و دانش‌آموزان در کنار یکدیگر ندارد، پس اگر چنین نتیجه‌ای از کارمان حاصل نشد قطعاً از مسیر اصلی منحرف شده‌ایم.

حدود شش سال پیش، در جلسه‌ای با حضور آقای «گلدان‌ساز»، مسئولان و برخی معلمان، با واژه «درس پژوهی» آشنا شدم. شیوه کار آن قدر جذاب بود که در همان جلسه، با تنها هم‌پایه‌ام، جزو اولین داوطلبان برای اجرای رویکرد درس پژوهی شدیم، اما این اول راه بود و من اطلاعات کاملی درباره درس پژوهی نداشتم. طی جلساتی که در ادامه برگزار شد، مراحل دقیق کار به‌صورت شفاهی و ارائه متن آموزش داده شد. به‌طور حتم در آن سال‌ها، تنها چیزی که باعث می‌شد از این رویکرد لذت ببرم، ارتباط صمیمی بین من و هم‌کارم، تلاش هر دو برای یادگیری بیشتر و انتقال این حس خوب به دانش‌آموزان مان بود. یادم هست همان سال که اولین سال تدریس من بود، بیشتر مواقع، دانش‌آموزان را به یک کلاس و یا نمازخانه مدرسه می‌بردیم و اغلب درس‌ها را با کمک یکدیگر تدریس می‌کردیم. همین امر باعث شد که عملی کردن این طرح را که اساسش تعامل و هم‌کاری بین معلمان است، خیلی راحت بپذیریم.

در پایان سال دوم، مقاله‌ای با عنوان «معلمی؛ نه معلم» از دکتر «سرکارآرانی» در ویژه‌نامه «رشد معلم» به چاپ رسید. بی‌شک خواندن این مقاله، دنیای زیبایی‌تری از این رویکرد برای من ساخت؛ چراکه تازه فهمیدم درس پژوهی چه قدر ساده و شیرین است. یادم هست که نمونه این مقاله به تمام داوطلبان نیز داده شد.

در این سال‌ها، جلسات متعددی با حضور آقای گلدان‌ساز و دکتر سرکارآرانی برگزار شد. ایشان کتاب‌های خوبی هم چون «درس پژوهی»، «شکاف آموزشی»، «معلم ژاپنی به مثابه رهبر» و ... را معرفی کردند که مطالعه آن‌ها به فهم بیشتر من از درس پژوهی کمک بسیاری کرد.

جلسات کارگروه توسعه درس پژوهی که با حضور معلمان علاقه‌مند به‌عنوان نمایندگان درس پژوهی مدارس، به‌صورت منظم و ماهانه برگزار می‌شد، بهترین فرصت جهت بحث و گفت‌وگوی معلمان در راستای کسب تجربه و یادگیری از یکدیگر بود.

با گذشت زمان، باور کردم که درس پژوهی یک فرهنگ است؛ فرهنگی که موجب تغییر در جهت بهبود یادگیری معلم و دانش‌آموز می‌شود. بدون شک هر تغییری با مقاومت و مخالفت برخی همراه است، اما گذر زمان توانست خیلی از مسیرها را هموار و خیلی از افراد را همراه کند.

در این مسیر جذاب و بی‌پایان، فهمیدم ثمره اصلی درس پژوهی، یادگیری بیشتر و بهتر من و هم‌کارانم و دانش‌آموزان مان در کنار یکدیگر است بنابراین تدریس‌هایی که براساس درس پژوهی داشته‌ام یادگیری، ماندگاری و لذت بیشتری برایم داشته است.

این نبايدها همان آفت‌های درس پژوهی امروزمان است که باید با هم‌کاری و تعامل بیشتر معلمان از بین بروند.